

TISKOVÁ ZPRÁVA

Nominace na cenu NPÚ Patrimonium pro futuro za Moravskoslezský kraj

Ostrava, 17. 5. 2016

Již třetím rokem oceňuje Národní památkový ústav zdařilé počiny v oblasti památkové péče. Za Moravskoslezský kraj komise územního odborného pracoviště v Ostravě nominovala obnovu katedrály Božského Spasitele v Ostravě a sochu *Směrník* s iniciativou za záchranu budovy železničního nádraží v Havířově.

Katedrála Božského Spasitele v Ostravě je jednou z nejvýznamnějších sakrálních staveb na území Moravy s kapacitou až čtyři tisíce lidí. V letech 1883–1889 byla katedrála postavena podle projektu architekta Gustava Meretty ve stylu starokřesťanské trojlodní baziliky. Po Merettově smrti v roce 1888 stavbu dokončil architekt Max von Förster. Vídeňský architekt Förster je také autorem návrhů jednotně řešeného vnitřního vybavení kostela (např. lavic, oltáře, zpovědnice, varhan).

Monumentální sochařská výzdoba průčelí katedrály je provedena podle návrhu významného vídeňského sochaře Richarda Kauffunga a byla realizována Asociací sochařů Vídeň. Monumentální tympanon v průčelí kostela s motivem Trůnícího Krista, ke kterému se obracejí strádající, slepí a chromí, je řešen obdobně jako tympanon národního divadla v Rijece. Prostoru mezi věžemi dominuje deset metrů vysoké sousoší Kalvárie.

Celkový stav katedrály již naléhavě vyžadoval opravu. Velký problém představovala především podlaha katedrály, jež se místy propadala. Celková obnova zahrnovala opravu krovových konstrukcí, výměnu krytiny střechy lodí kostela i obou věží, vyspravení venkovních omítek včetně nového nátěru, opravu podlahy včetně provedení nových podkladních vrstev a položení kopie původní dlažby, opravu oken, elektroinstalace a osvětlení v interiéru.

Komplexním restaurátorským zásahem prošla sochařská výzdoba fasád provedená restaurátorem MgA. Jakubem Gajdou. Restaurovány byly také monumentální sloupy z boleslaveckého pískovce, dřevěný kazetový strop v lodi kostela, šedesát kusů lavic z dubového dřeva, mříže, kříže a vstupní dveře, včetně unikátně řešených, částečně zasouvacích monumentálních dveří hlavního vstupu. K výměně prvků se přistoupilo u dřevěných okenic u zvonů na věžích a ciferníků věžních hodin. Součástí obnovy byla rovněž vnitřní výmalba, čištění a ladění varhan.

Do vnitřních oken byly vsazeny transparentní displeje s projekcemi děl studentů Fakulty umění Ostravské univerzity, které mají nahradit klasické vitráže. Díky moderní technologii lze motivy zobrazované v oknech měnit.

V katedrále je nově zřízeno informační centrum, pořádají se zde koncerty a výstavy. V prostoru podvěží jsou nově vybudována WC. Katedrála je zpřístupněna veřejnosti i mimo každodenní pravidelné bohoslužby (denně kromě pondělí).

Příkladná občanská iniciativa Mgr. Jakuba Ivánka, Ph.D., podpořená ze strany členů spolků Důl architektury a Za krásnou Ostravu, zásadním způsobem přispěla k záchraně a **obnově sochy Směrník** od sochaře Václava Uruby.

Železobetonová socha *Směrník* akad. sochaře Václava Uruby z roku 1969 vznikla v rámci výstavby **železničního nádraží v Havířově**. Nádraží bylo projektováno v letech 1964–1969. Architekt Josef Hrejsemnou si k realizace uměleckého díla v předprostoru hlavního průčelí výpravní budovy vybral sochaře Václava Urubu. Uruba ve 2. polovině 60. let tvořil betonové plastiky v brutalistním stylu. Jedno ze svých vrcholných děl realizovali právě před havířovským nádražím.

Abstraktně-organickým tvarem železobetonové sochy *Směrník* vytvořil Václav Uruba působivý protiklad ke skleněné fasádě hlavního průčelí nádražní haly. Současně socha svým brutalistním utvářením, tedy především strukturou dřevěného šalování otisknutou do surového, na povrchu neupravovaného betonu, odkazovala k dalším významům. Podle názvu to byl směrník s rameny do různých stran, ale i lidská postava vítající přijíždějící a loučící se s odjíždějícími. Zároveň se ve formě sochy projevují biomorfni motivy. Beton lze také interpretovat jako expresivně pojatý surový materiál, robustností a materiálovou specifičností odpovídající dobovým aspektům existencialismu a nastupujícího strukturalismu.

Nádražní budovu tvoří tři různě zformovaná křídla. Architekt J. Hrejsemnou navrhl budovu na základě promyšleného rozvržení jednotlivých funkcí, dotvářeným rytmizací hmoty a bohatým uplatněním rozličných materiálů a forem. Součástí koncepce se stala umělecká díla. Zatímco mozaika podle návrhu výtvarníka Vladimíra Kopeckého, vznikala již při zadání a zpracování úvodního projektu, socha od V. Uruby vznikala bezprostředně v součinnosti se vznikem návrhu architekta J. Hrejsemnou.

Dne 14. ledna 2014 založil Mgr. Jakub Ivánek, Ph.D. petici na záchranu sochy. Následně se k němu přidávají členové spolku Za krásnou Ostravu. Současně jej kontaktují členové spolku Důl architektury, usilující o záchranu havířovského nádraží, aby společně hledali způsob, jak sochu Směrník zachránit. Ve stejném roce bylo zpracováno vyjádření k možnosti restaurování sochy od restaurátora Tomáše Skalíka. Do 15. března 2015 bylo možné město Havířov požádat o prodej sochy za 1 Kč a odvoz na vlastní náklady. Důl architektury sochu odkoupil a na vlastní náklady, respektive za peníze vybrané mezi členy a příznivci záchrany havířovského nádraží a spolku Za krásnou Ostravu sochu převezl do Ostravy. Opět za symbolickou 1 Kč ji následně odkoupil Národní památkový ústav, který zajistil opravu a novou instalaci *Směrníku*.

Socha byla restaurována v první polovině roku 2015 restaurátorem Tomášem Skalíkem. Opravený Urubův *Směrník* byl v pátek 17. července 2015 osazen na travnatou plochu před nové sídlo Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště v Ostravě na ulici Odboje.

Cenu Národního památkového ústavu **Patrimonium pro futuro** s podtitulem *Společenské ocenění příkladů dobré praxe* vyhlašuje Národní památkový ústav letos třetím rokem. Smyslem ceny je upozornit na pozitivní příklady a příběhy v oblasti památkové péče. Ukázat, co se povedlo, ocenit ty, kteří se o to zasloužili. Ocenění je možné ve čtyřech kategoriích: obnova památky, restaurování; objev, nález roku; prezentace hodnot; záchrana památky.

Celostátní hodnocení bude probíhat v několika fázích; členové odborné komise nejprve vypracují k nominacím expertní posudky, s nimiž se navzájem seznámí. Ve druhé fázi se členové komise sejdou na společném zasedání, na němž projednají a prodiskutují význam jednotlivých akcí a na základě hlasování navrhnou vítěze každé ze čtyř kategorií. Ve třetím kole budou návrhy komise předloženy a projednány s generální ředitelkou Národního památkového ústavu Naďou Goryczkovou. S výsledky hodnocení se veřejnost seznámí ve středu 21. září 2016 při slavnostním vyhlášení Ceny NPÚ Patrimonium pro futuro.

Své favority letos může podpořit i veřejnost; v letních měsících budou lidé moci hlasovat ve veřejné anketě. Na základě výsledků hlasování bude při slavnostním vyhlášení a předávání Cen NPÚ Patrimonium pro futuro udělena i **cena veřejnosti**.

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Ostravě je jedním z odborných pracovišť Národního památkového ústavu. Zabývá se ochranou, poznáváním, dokumentací a prezentací památkového fondu na území Moravskoslezského kraje (v okresech Bruntál, Frýdek-Místek, Karviná, Nový Jičín, Ostrava a Opava). Hlavní činnosti pracoviště jsou stanoveny zákonem č. 20/1987, o státní památkové péči, v platném znění. Na území Moravskoslezského kraje se nachází více než 2 tisíce nemovitých a asi 3 400 movitých kulturních památek, 3 městské a 2 vesnické památkové rezervace, 19 městských a 6 vesnických památkových zón, 15 objektů nebo areálů má statut národní kulturní památky. Tři zpřístupněné instalované objekty jsou ve správě Národního památkového ústavu.

Ostravské pracoviště Národního památkového ústavu odborně spolupracuje s orgány státní památkové péče – s příslušnými odbory ministerstva kultury, Krajského úřadu Moravskoslezského kraje a s výkonnými orgány státní památkové péče. Úzce spolupracuje s dalšími odbornými institucemi a vysokými školami. Územní odborné pracoviště v Ostravě organizuje odborné semináře, přednášky, výstavy, komentované prohlídky. Pracovníci ústavu se intenzívně zapojují do řešení vědeckovýzkumných institucionálních úkolů. Rozsáhlá je také jejich odborná publikační činnost.

Kontakty a informace:

Mgr. Petra Batková, pracovnice vztahů k veřejnosti, koordinační, projektová a programová pracovnice NPÚ,
ÚOP v Ostravě, 595 133 911, 724 474 537, batkova.petra@npu.cz
